थलारीका भुओगीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर
तह (एम.ए.) दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको
प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता
भूरीप्रकाश जोशी
त्रि.वि दर्ता नं. ६-१-३३४-८-९९
अनुक्रमाङ्क - २८२४१८
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं
२०७५

शोधनिर्देशकको सिफारिस

थलारीका भुओगीतको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र एम.ए. नेपालीका छात्र श्री भूरीप्रकाश जोशीले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । क्षेत्रकार्यबाट सामग्री सङ्कलन गरी ती सामग्रीको उपयुक्त विश्लेषण गरिएको यस शोधकार्यबाट म पूर्णतः सन्तुष्ट छु र आवश्यक मूल्याङ्कन प्रक्रिया अगाडि बढाउन सिफारिस गर्दछु ।

....

(डा. रजनी ढकाल)

उप-प्राध्यापक

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

मिति : २०७५/१२/१८

स्वीकृतिपत्र

प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतम ....
(विभागीय प्रमुख)

डा. रजनी ढकाल ....
(शोधनिर्देशक)

प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल ....
(बाह्य परीक्षक)

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

मिति : २०७५/१२/२४

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत "थलारीका भुओगीतको अध्ययन" शीर्षकको शोधपत्र मैले नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह (एम.ए.) दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि आदरणीय गुरुवर डा. रजनी ढकालज्यूको कुशल निर्देशनमा रही सम्पन्न गरेको हुँ । अनुसन्धानको शीर्षक चयनदेखि शोधप्रत्रको अन्तिम स्वरूप तयार गर्दासम्म आफ्नो अमूल्य समय र सुझाब दिई सुमार्ग देखाउने गुरुज्यूप्रति म हार्दिक आभार एवम् कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । यसै गरी अध्ययनलाई शोधमूलक बनाउन आफ्नो व्यस्ततालाई ख्याल नगरी मेरा जिज्ञासाको समाधान गरेर सहयोग गर्नु हुने अन्य गुरुज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता एवं आभार प्रकट गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्रको शीर्षक स्वीकृत गरी लेख्ने सुअवसर प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरुवर प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतमज्यूप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । यसरी नै शोधपत्र लेखनका क्रममा समय समयमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सु.प.वि.का सह-प्राध्यापक डा. हरिशचन्द्र भट्ट तथा शोधपत्र पढेर उपयुक्त सुझाब दिनु हुने सहपाठी लगायत शुभेच्छुक सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

सामग्री सङ्कलनका क्रममा सामग्रीको सूचना दिने र क्षेत्रकार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने खिन्तुडी ऐडी, भानुभक्त दौल्याल, विनोद बोहरा, भुबन्ती सिंह, उत्तमबहादुर रोकाया तथा थलारा क्याम्पस थलाराका सम्पूर्ण शिक्षक शिक्षिकाहरू, छात्रछात्राहरू, थलारा गाउँपालिकाका कर्मचारी, अन्तर्वार्ता दिएर थलारी भुओ गीतको सामग्री उपलब्ध गराउने सूचकहरू एवं रुजुकर्ताहरू लगायत सामग्री सङ्कलनमा प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउनु भएका बझाङबासी आमाबुबा, दाजुभाइ, दिदी बहिनीहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद छ । यसैगरी अनुसन्धान कार्यमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय, राष्ट्रिय पुस्तकालय केशरमहल तथा सम्बन्धित सबैलाई पनि धन्यवाद छ । यसैगरी छपाइ कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु भएका युनिभर्सल फोटोकपी एन्ड कम्प्युटर सेन्टर कीर्तिपुरका श्री सुभाष खत्रीलाई धन्यवाद छ ।

शिक्षाको उज्यालोतिर लागि रहने प्रेरणा र पृष्ठभूमिको काम गर्ने मेरा पूज्य पिता स्व. ज्योतीप्रकाश जोशी र यस धर्तीमा तातेताते गरी हिँड्न सिकाउने माता शिवलक्ष्मी जोशीप्रति म चिर ऋणी छु । मेरो अध्ययनलाई सधैँ प्रेरणा, सहयोग प्रदान गर्ने मेरा सहोदर भाई तेजप्रकाश र सूर्यप्रकाश र बहिनी बागेश्वरी देवी भट्ट लगायत सम्पूर्ण आफन्तहरूलाई धन्यवाद छ । यसै गरी घरायसी वातावरणलाई सहज बनाएकी जीवन सङ्गिनी श्रीमती प्रकाशिका, छोरी विन्दु, छोरा सुशील, कुर्म, संगम, सागरलाई पनि धन्यवाद छ ।

अन्त्यमा, प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शोधार्थी

....
(भूरीप्रकाश जोशी)

मिति : २०७५/१२/२४

विषयसूची

पृष्ठ

पहिलो परिच्छेद
शोधपरिचय

१.१	विषयपरिचय	१
१.२	समस्याकथन	२
१.३	शोधको उद्देश्य	२
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५	शोधकार्यको औचित्य/महत्त्व	३
१.६	शोधकार्यको सीमाङ्कन	४
१.७	शोधविधि	४
	१.७.१ सामग्री सङ्कलन विधि	४
	१.७.२ सामग्री विश्लेषण विधि	४
१.८	शोधकार्यको रूपरेखा	४

दोस्रो परिच्छेद
थलारी भुओगीतको परम्परा र सैद्धान्तिक आधार

२.१	विषयपरिचय	५
२.२	भुओगीतको उत्पत्ति	७
२.३	भुओगीतका विशेषता	८
	२.३.१ भुओमा मौलिकता	९
२.४	भुओका गीतितत्त्व	९
	२.४.१ कथावस्तु	१०
	२.४.२ पात्र	११
	२.४.३ परिवेश	११
	२.४.४ द्वन्द्व	१२
	२.४.५ उद्देश्य	१२
	२.४.६ भाषा	१३
	२.४.७ शैली	१३
	२.४.८ संगीत	१४
२.५	थलारीका भुओगीतको विश्लेषणका सैद्धान्तिक आधार	१४
	२.५.१ भाव वा विषय	१५
	२.५.२ संरचनात्मकता	१५
	२.५.३ लयात्मकता	१६
	२.५.४ वाद्यनृत्य	१६
	३.५.५ लयात्मकता र गेयात्मकता	१७
	३.५.६ वाद्यनृत्यसँगको साहचर्य	१७
	३.५.७ सामुहिकता	१७
२.६	निष्कर्ष	१७

तेस्रो परिच्छेद
थलारीका भुओगीतको अध्ययन र विश्लेषण

३.१ विषयपरिचय १९
३.२ भुओका प्रकार २१
३.२.१ आड्या भुओ (भस्सो) २२
३.२.२ ठाडो भुओ (भस्सो) २२
३.२.३ अन्य प्रकार २२
३.२.३.१ सगुन २३
३.२.३.२ धारु भले २३
३.२.३.३ चौधान-चौण २४
३.२.३.४ सर वटली २५
३.३ थलारीका भुओगीतमा सांस्कृतिक पक्ष २५
३.४ थलारीका भुओगीतमा भाषिक पक्ष २७
३.५ थलारीका भुओगीतको संरचना पक्ष २८
३.५.१ थलारीका भुओगीतमा लयात्मकता र गेयात्मकता ३०
३.५.२ वाद्यनृत्यसँगको साहचर्य ३०
३.५.३ सामुहिकता ३१
३.५.४ समयावधि ३१
३.५.५ सहभागिता ३२
३.६ भुओ खेलको प्रदर्शन विधि ३२
३.६.१ हाकचाली ३४
३.६.२ घुडेचाली ३४
३.६.३ तेपाइचाली ३४
३.६.४ चौपाइचाली ३४
३.६.५ बगालीचाली ३५
३.७ निष्कर्ष ३५

चौथो परिच्छेद
सारांश तथा निष्कर्ष

४.१ सारांश ३६
४.२ निष्कर्ष ३६

परिशिष्ट
सन्दर्भ सूची